आत्मनिप्रतीचि श्रेयसिआनंदरूपे ज्ञानेचिन्मात्रे धीरंकुतर्कानभिभूतं अतएवनिश्चितनिश्चयं परःहिरण्यगर्भःअवरोनीचोयस्मात्ईश्वरात्तज्ज्ञं अतएवसर्वज्ञं आत्मनोवाअरेदर्शनेनेदंसर्वंविदितमित्यात्मज्ञानात्सार्वज्ञ्याश्रुतेः समंनिर्विशेषंतद्दर्शनवंतं॥७॥बुभुत्समानःसंबोद्धुमिच्छन्॥८॥भवतित्वयि अनपगान्स्थिरान्॥९॥बालजनैःसमारागद्वेषादिराहित्यात् मन्यमानःजानन् आत्मज्ञानार्थंकिंश्रेयःप्रशस्ततरंसाधनं ॥ १० ॥ ११॥ १२ ॥ १३ ॥ अत्रसांख्यमतमादायकर्तृत्वंनिराकरोति प्रवृत्तिमित्यादिना प्रवर्ततइतिप्रवृत्तिःनिवर्ततइतिनिवृत्तिः पुरुषस्यभोगापवर्गौसाधयितुमनुलोमप्रतिलोमपरिणामवतीमूलप्रकृतिः तांकर्तृकरणक्रियारूपांआत्मनोन्यांयोनबुध्यतेतस्यात्मनिबुद्धिधर्मान्कर्तृत्वादीनारोपयतःस्तंभोभवेत् नतुआत्मानंअनुपश्यतः तथाचश्रुतिः तत्रकोमोहःकःशोकएकत्वमनुपश्यतइति ॥ १४ ॥ रथादिवद चेतनाप्रकृतिरधिष्ठातारंविनाकथंप्रवर्तेतेत्याशंक्याह स्वभावादिति यथावत्सोत्पत्तेःप्रागेवतद्बुद्धिनिमित्तंक्षीरंरुधिरपूर्णेपिगवामूधसिप्रवर्ततेनचतदावात्सल्यादिकंतत्प्रवर्तकमस्तिवत्सस्यैवाजातत्वात् जातेतुवत्से

आत्मनिश्रेयसिज्ञानेधीरंनिश्चितनिश्चयं॥ परावरज्ञंभूतानांसर्वज्ञंसमदर्शनं ॥ ७॥ शक्रःप्रह्लादमासीनमेकांतेसंयतेंद्रियं ॥ बुभुत्समानस्तत्प्रज्ञामभिगम्येदमब्रवीत्॥ ८॥ यैःकश्चित्संमतोलोकेगुणैःस्यात्पुरुषोनृषु ॥ भवत्यनपगान्सर्वांस्तान्गुणान्लक्षयामहे ॥ ९ ॥ अथतेलक्ष्यतेबुद्धिःसमाबालजनैरिह ॥ आत्मानंमन्यमानःसन्श्रेयःकिमिहमन्यसे ॥१०॥ बद्धःपाशैश्च्युतःस्थानाद्विषतांवशमागतः॥ श्रियाविहीनःप्रह्लादशोचितव्येनशोचसि ॥११॥ प्रज्ञालाभात्तुदैतेयउताहोधृतिमत्तया॥ प्रह्लादसुस्थरूपोसिपश्यन्व्यसनमात्मनः॥ १२॥ इतिसंचोदितस्तेनधीरोनिश्चितनिश्चयः ॥ उवाचश्लक्ष्णयावाचास्वांप्रज्ञामनुवर्णयन्॥ १३॥ प्रह्लादउवाच प्रवृत्तिंचनिवृत्तिंचभूतानांयोनबुध्यते॥ तस्यस्तंभोभवेद्बाल्यान्नास्तिस्तंभोनुपश्यतः॥ १४॥ स्वभावात्संप्रवर्ततेनिवर्ततेतथैवच॥ सर्वेभावास्तथाभावाःपुरुषार्थोनविद्यते॥ १५॥ पुरुषार्थस्यचाभावेनास्तिकश्चिच्चकारकः॥ स्वयंनकुर्वतस्तस्यजातुमानोभवेदिह ॥ १६ ॥

वात्सल्यंत्वरयतांनामप्रवृत्तिस्तुक्षीरेस्वाभाविक्येव तद्वत्सर्वेभावाभावाःस्वभावादेवप्रकृतितएवसंप्रवर्ततेनास्तिप्रवर्तकापेक्षेत्यर्थः नन्वेवंजितंसांख्यैरित्याशंक्याह भावाःमहदाद्याःअभावास्तेषांप्रलयाश्च पुरुषार्थोनविद्यतइति पुरुषार्थोभोगापवर्गात्मकःसआत्मनिनास्ति नहिप्रकृतिःकर्त्रीपुरुषोभोक्तेतिवदामःयेनसिद्धांताद्भ्रश्येम शास्त्रफलंप्रयोक्तरितल्लक्षणत्वादितिन्यायंचनपश्यामः किंतुयाकर्त्रीसैवभोक्त्री आत्मनितुभोक्तृत्वंजलचांचल्यवद्भ्रांतिरितिवदामः ॥ १५ ॥ नन्वयस्कांतमणिवत्पुरुषस्यउदासीनस्यापिसत्तामात्रेणप्रवर्तकत्वमस्त्वित्याशंक्याह पुरुषार्थस्येति भोगापवर्गयोरभावेकारकःकारयिताकथंस्यात् सत्तामात्रेणकारयितृत्वमपिविक्रियमाणसत्वाधीनंविक्रियाचनरज्जूरगायमानायाःप्रकृतेर्वास्तवीसंभवतीति नकारकत्वंआत्मनः ततश्चनकुर्वतःअकुर्वतस्तस्यइहदेहादौस्वयंमानःअहमित्यभिमानोभवेत् अविषयेतिशेषः ॥ १६ ॥

Digitized by Google